

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

פרשת תרומה

מדוע קדמה פרשת משפטים לפרשת בניין המשכן בתרומה, הלא סדר המקראות צריך היה, שאחרי מתן תורה, תיכתב פרשת בניין ארון ומשכן להשכיך בהם לוחות העדות ולהכין מקום התוועדות והתגלות ה' ? תשובה: היה הכרח להקדים משפטים למשכן כדי ללמד יסוד שהוא תנאי לקיומו של משכן בעולם. בלי ידיעתם של משפטים המסדירים יחסי אדם לחברו, בלי ידיעת משפטים המסדירים יחסי אדם לעצמו, בלי משפטים המסדירים קיומה של חברה מתוקנת, לא ישכון כבוד ה' בעולם זה, אלא יתרחק חזרה לרקיעים, כפי שקרה בדור המבול ובימי נמרוד, כשהגזל והעריות השחיתו הכל. משכן, ומקדש, וקורבנות אפשריים רק כשהאדם ראוי לקשר כזה עם הקב"ה. המשכן אינו צורך של מעלה אלא צורך שלנו הבריות כדרך קרבה וקשר לבורא. ואמנם, כאשר מלכי ישראל השחיתו בתועבותיהם, חרב הבית. ירמיהו הנביא אומר לישראל: "כי לא דברתי את אבותיכם ולא צויתים ביום הוציאי אותם מארץ מצרים על דברי עולה וזבח". והלא עינינו רואות שכן ציווה? אלא שלא יהיה משכן עולה וזבח, הצדקה לעוולות המשפט, וקלקול המידות. אלה אינם יכולים להיות תחליף לדרישה לצדק וחסד, לכן הוקדמו משפטים למשכן. והוא יסוד לכל רב ומחנך.

"דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה". משה נבהל: "הן השמים ושמי השמים לא יכלכלוך", "מלא כל הארץ כבוד", ועתה מצווה לבנות לו קיתון [אהל יריעות], עשרה עשרים אמה? "כי אמנם ישב אלוקים על הארץ"? במדרש ילק"ש: "אמר לו הקב"ה למשה: לא שאתה חושב אני חושב, קרש מכאן וקרש מכאן, ואני מצמצם שכינתי ויורד ביניהם" [בין שני בדי הארון]. גילוי מלכותו יתברך, אינה מותנית בארמונות מלכים וגודל טרקלינים, הנה נגלה בסנה בסיני ועתה בין שני עצים. האהבה מקלקלת את השורה. כאשר אב אוהב לביתו, יבוא וישן בפינת חדר, ובלבד שיראה את הבת בביתה בתפארתה.

כך תיארו חכמים בגמ' סנהדרין, דוגמא לקשר בין ישראל לשכינתו יתברך עמנו במשכן: "כי רחימתין הווא עזיזא, אפותיא דספסרא הווא שכיבן. [כשאהבתנו היתה עזה, הסתפקנו בשכיבה על מקום צר כחודו של סכין] השתא דלא עזיזא רחימתין, פותיא בר שיתין גרמידין לא סגי לך". [עתה שנתרופפה אהבתנו ואינה עזה, אזי אפילו מיטה גדולה בת שישים טפחים לא מספיקה לנו. כשישראל ראויים, כי אז עוזב יתברך שמיים ושמי שמים, ויורד לבין שני הכרובים, ומשם נשמע הקול למשה. משחרב בית מקדשנו ניטלה תפארה ואהבה, ואולי במקרה הטוב, זוכים בחסד לבת קול ממרחק.

המשכן הוא עולם חדש. "גדול יום שנעשה המשכן כיום שנבראו בו שמים וארץ". מדוע הקמת המשכן הזה, הקטן מאוד ביחס לעולם, יהיה כיום שנבראו בו שמים וארץ? מפני שתכלית הבריאה היתה שהקב"ה לא ישאיר הודו ושכינתו במרום, אלא יורידה לעולם שיצר, ויהיה ברוב טובו וחסדו, כביכול שוכן בתוך ברואיו, והם באים וממליכין אותו ומקריבין לו מנחה במשכנו. אלא כיון שהעולם שנברא לכתחילה להיות שלם ומתוקן, נפל ממדרגתו נפילה אחר נפילה בידי בני האדם, בחטא האדם, ברצח קין את אחיו, בדור המבול שטופי הגזל והעריות, דור נמרוד בע"ז ועוד

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כתיבות לפרשת שבוע

ועוד, עד שבא התיקון בזרע אברהם, ובניו נזדככו בשעבוד, ויצאו ממצרים כבריה חדשה, אחר קבלת התורה, הוכשרה השעה לבנות עולם חדש. המשכן שנבנה ונעשה מתרומה, מנתינת הלב השווה בכולם, הופך מעתה כעין עולם קטן חדש, ובו ישכון כבודו יתברך.

אמרנו שהקב"ה השכין שכינתו, הורידה משבעה רקיעים, וטבעה במעשה בראשית, וחטאי האנושות הרחיקה, כיצד? קין והבל הרחיקה רקיע שני, דור אנוש הרחיקה לשלישי, דור המבול בזימתם הרחיקה לרביעי, דור הפלגה הרחיקה חזרה לחמישי, סדום בתועבותם הרחיקו שכינה לשישי, אמרפל וחבריו החזירו לשביעי. כביכול, נעשה העולם שאינו כדאי, עד שאברהם יצא מכבשן האש ופרסם דגל מלכותו יתברך, והוריד חזרה משביעי, בא יצחק בעקידה וקרבה לשישי, יעקב בתומו קרבה אלינו עוד יותר, בני לוי קרבו עוד, עמרם קרבנו עוד יותר, משה הוריד השכינה חזרה למשכן, ישראל השכינו הקדושה בליבם, והחזירו במשכן עטרת ראשית הבריאה. מעתה, המשכן נעשה תיקון עולם החדש.

כיצד ניתן הביטוי למשכן כתחליף לעולם? המשכן, יריעותיו וכליו מקבילים לפסוקי מעשה בראשית: ביום הראשון, כתיב "בראשית ברא אלוקים... ויהי אור", כנגדו משכן מקדש הוא אורו של עולם. ביום השני, שמים וארץ, הם יריעות האוהל, כנגד הכתוב: "נוטה שמים כיריעה". כנגד יום שלישי בו הוגבל הים מיבשה, נעשה הכיור. בבריאת כל עץ ועשבי השדה, נצטוו על המנחות והביכורים. כנגד בריאת המאורות וכנגד יום רביעי כתיב "יהי מאורות ברקיע השמים", נצטוו על מעשה המנורה. ביום חמישי נבראו חיות ובהמות וכנגדם הקורבנות. ביום השישי נברא האדם שחטא, וכנגדו התיקון בכהן גדול המכפר חטאו בעבודה. כנגד "יום השישי ויכולו השמים והארץ" כתוב במשכן, "ותכל כל עבודת המשכן". וכנגד ויברך אלוהים את יום השביעי ויקדש אותו, כתיב במשכן "ויברך אותם משה". ואח"כ "וימשחם ויקדש אותם".

המשכן כנגד במעשה בראשית, כיצד? בתחילת ספר בראשית הקדישה התורה רק 43 פסוקים לבריאת העולם, ומנגד לפנינו מעשה המשכן משתרע על כמעט מחצית ספר שמות, 450 פסוקים. תמיהה גדולה, כיצד למעשה בניין העולם וכל שסביבו, הקדישה התורה כה מעט? ויותר מתמיה: מדוע הציעה התורה 450 פסוקים למשכן שנשבה בחורבנות הבית? מה משמעות ההבדל הגדול הזה? הכל בא ללמד, לבריאת העולם ולכל מעשה בראשית אין שום תכלית אם אין האנושות מגיעה להכרה בבורא היוצר. אין ערך לכדור הארץ ויושביו אם אינם יודעים את יוצרם, או גרוע יותר, יודעים ריבונם וכופרים בו. המשכן בא להפוך את הסדר. יש מקום בו ארון, ובתוכו תמצית תכלית האדם והיקום. קיום עולם עפ"י תוכנית היצרן. המשכן בא לבטא את מה שאמרנו: שהקב"ה איווה וקיווה להשכין שמו בין הבריות וכך האנושות נעשית תכלית ראויה, ולא עדרי אנשים המכלים ימיהם בחרב ובבהלה. המשכן, המקדש הם כתובת לא רק לבני יעקב, כי גם לכל אדם או גוי המחפש את אלוהים. כך בפירוש אמר שלמה בתפילתו.

עוד יש להוסיף: לבריאת העולם הוקדשו 43 פסוקים, ועל האדם להמשיך ליצור, לפעול, ולבנות ולשכלל, ולא חלילה להרוס. לכן כתוב: "אשר ברא אלוהים לעשות", להמשיך לעשות. אבל המשכן נשאר בצביונו, אין לשנות ואין להוסיף לא בארון ולא בכרובים ולא במנורה וכו'. "וראה

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כתיבות לפרשת שבוע

ועשה, "כמראה אשר אני מראה אותך בהר וכן תעשו". ואילו העשייה במשכן היא קורבנות וחיבור שמים וארץ. המשכן בפעולתו כמעלה עשן, מחבר שמים וארץ. **הרצון של האדם בהקרבה ובנתינה הן בבניין המשכן והן בקרבנות נדבה ותודה, הוא ביטוי תכליתו.** לכן, למעשה בראשית שהוקדש מעט, יהיה ערך רק כאשר האנושות תושבת על מה שהתורה מבססת בו את מעשה המשכן, "ונתנו" "וכל נדיב לב הביאו". עולם חסד ייבנה, וחסד זה מתבטא ברצון האדם בתודה ונדבה. לכן גם **קורבנות ציבור הקבועים**, באים רק מתרומת הלשכה, שיד כל ישראל שווין בה. [מסכת ירושלמי שקלים מוקדשת לעניין גדול זה]. עוד להבהיר, העבודה במשכן וכל מעשה הקורבנות, מבוססים על היסוד הגדול, **אחר הכוונה והמחשבה והכל בטוהרה**, מה שמייחד את האדם ומבדילו ממי שאינם באטמוספירה של קדושה. ובאמת כל קרבן שטעה בו בכוונתו, בזמנו, בייעודו, עשאו פיגול. [מסכת זבחים ומסכת מנחות פותחות בעניין יסודי זה], ללמד שמחשבתו וכוונתו של האדם הן היסוד המעמיד בכל.

למחנכים זו הזדמנות נאותה להקדיש לחיבור שבין האדם לקונו, לבודד את המרכיב היסודי שבכל העניין, והוא ליבו ותוככי תוכו של האדם, לבנות משכן לקב"ה בתוך ליבו, **בלבבי משכן אבנה.** ועוד בהקדמת מעשה המשפטים לבניין המקדש יוטמע היסוד שתיקון המידות וקניין השלימות לתלמידים חשוב יותר מבניינו של עולם פיזי. האדם יכול להיות נזר לבריאה רק אם **יתעלה לשלימות** הראשונה קודם החטא. והמשכן מהווה אידיאל וחותרם של עמוד החסד התרומה והנתינה.

יסוד נוסף לא נכתב מפורש, אך הוא חופף על כל הפרשה, הוא: **"ה' שונא גדל בעולה"**. אין משכן נבנה מן הגזל, אלא מתרומה **מחצית** השקל שהכל שווים בו, [דווקא מחצית שתושלם ע"י האחר, כך גם מידותיו אמתיים וחצי, אמה וחצי ולא שלם], מכאן שגם לא נבנה מן הגאווה, שאם יבוא עשיר מופלג ויציע כל בניינו בשלם, אין מקבלים ממנו. לעומת זאת אם יביא גוי קורבן עולת נדבה, מקבלים ממנו. כי ה' שוכן בתוך בניין של חסד. ומכאן שדמות תלמיד תיבנה על יסודות אלה.

יסוד חינוכי חשוב הוא **הזדהות** הלומד המעניקה לו יכולת **יצירת זהות**. למדנו שהדורות שהיו מבריאת עולם והלאה, הרחיקו במעשיהם את שכינת ה' בעולם, [רוב חטאיהם היו בין אדם לחברו בגזל ובעריות, וחותרם בסדום ועמורה, מציאות רשעה וקלקול שדחו רגלי שכינה], וכנגדם, מי שהביאו לתיקון והחזרת שכינה לעולם הם האבות, בעמלם ובמסכת ניסיונותיהם וסבלם. התלמיד יפנים **שכדי להגיע למעלות** הנשגבות של קשר לשכינה ובניין משכן בלב, יש להתבונן במעשי האבות.

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

פרשת תרומה [עיון נוסף]

המשכן, התמדת מעמד סיני, בכל שעה. לא נסתרה מעינינו המחלוקת האם המשכן הוא ציווי למעשה כצורך שלכתחילה, או שהוא מעשה בדיעבד שבא לתקן את חטא העגל, או להיות תחליף למוחש הנעבד? [מחלוקת שבין הרמב"ן ורמב"ם, והיא עקבית בין שני המאורות, לא רק בבניין המשכן אלא ביתר תוקף, בתכליתו במעשה קורבנות, דברים קשים של הנחמני החסיד נגד המיימוני הצרוף]. לא יימלט לפרש עוד שהמשכן כעין מעמד סיני שנעשה קבע לאומה. כיצד? מעמד סיני היה שעה של קדושה שילוד אישה לא יכיל עוצמתה. במתן תורה נשמע קולו יתברך, פעם שלא תשוב לעולם. העם לא יכלו להכיל עוצמת הקדושה טרם פרחו נשמתם, לכן אמרו למשה "דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר אלינו ה' פן נמות". עתה יהיה להם המשכן כהר סיני מוסתר ביריעות, ובראותם הענן שוכן עלי, יידעו ויראו שממנו הדיבור למשה.

בעשיית המשכן נאמר: "וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר". כפשוטו, הראהו הקב"ה צורת הכלים, אך חכמים דרשו: משל למלך שהיה לו איקונין נאה, אמר לבן ביתו: "עשה לי כמותו", אמר לו: "אדוני המלך, אין אני יכול לעשות כמותו". [כביכול, אין בהשגתי יכולת לצייר דיוקן המופלא]. אמר לו המלך: "אתה בסממניך [צבעים], ואני בכבודי". דרשו חז"ל: "כמראה אשר אתה מראה", כמראה שכינה שהיה לך בסיני בשעת מתן תורה. ועל כן נאמר "וראה ועשה בתבניתם", שאותו מעמד יונצח במשכן בהשראת שכינה. כאומר, נתתי לכם התורה שהיא שמורה עמי כבת יחידה וכבבת עין, איני יכול לפרוש הימנה, עשו לי קיתון ואדור בסמוך.

ההתגלות הנשגבה ההיא בסיני, קשה היא לבני אדם שיוכלו להתמיד בה. היותנו בשר ודם הכרוכים גם באכילה ושתיה וכ"ב, מונעים ממנו את היכולת להתנתק מהגשמי ולהישאר ברוחני הצרוף הבלתי נתפס בחושים. האדם המגושם לא יכול להישאר בקדושת העליון הנאצל. על כן, כדי שהמעמד ההוא של קבלת תורה יתמיד בתודעת היהודי, ניתנו לו הלוחות לשכון בארון העדות. וכנגד הענן על ההר וההר עשן, יש עתה משכן שחופפים עליו יריעותיו תכלת כנגד הרקיע. עשרת הדברות שנשמעו בהר, מצויות נגישות בלוחות שבקדש הקדשים. כנגד "האש והעשן כבד על ההר" יש עתה "אש המזבח ומעלה עשן המערכה". כנגד "קול דברים אתם שומעים" שבסיני, יש עתה "וישמע את הקול מדבר אליו מבין שני הכרובים". כנגד הגבלת העם מקירבה להר או נגוע בקצהו, יש עתה משכן מוגבל ומוקף יריעות לחצר המשכן, הכל בנוי זה כנגד זה. סביב המשכן יחנו ויסעו, והשבטים והדגלים מקיפים לו כמעמד סיני. מתוכו, מבין שני הכרובים, יוצא דבר ה' אל משה אל העם.

ואמנם קשה היה לעם להתמיד בקשר ובקדושה של סיני, וכעבור ארבעים יום נפלו בחטא הנורא של מעשה העגל. אם נתבונן, נראה במידה ידועה שהמשכן הוא תיקון ותשובה לחטא העגל. הנפילה היתה בבקשתם "קום עשה לנו אלוהים". כלום כסילים הם לבקש אלוהים מעשה ידי אהרן? כדברי החכם, לא כשלו לא חטאו, אלא בקשו אמצעי מוחש, נראה, נעבד. היפך מה ששמעו, "לא תעשה לך פסל וכל תמונה". זאת לא יכלו להכיל. [סוף סוף עבדים היו ונפשם שוקעה ברפש מצרים, קשה לעלות מיד לפלאי סיני ולהתמיד לחיות בתוך ענני טוהר].

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כציונות לפרשת שבוע

מעשה העגל היה ביום י"ז בתמוז, שהרי למחרת מתן תורה ו' סיון, עלה משה ונשתהה ארבעים יום. ב"ז בתמוז ירד ונשתברו הלוחות. ישראל איבדו בכך את שני כתריהם, ונסתלקו ענני כבוד. באותה שעה ישראל היו כאישה סוטה, לכן גם השקה אותם את המים בהם הושלך עפר העגל שנטחן עד דק. דכתיב: "כי פרעה אהרן" כמו גילוי ראש בסוטה, דכתיב "ופרע את ראש האישה". אחר כן עלה והיה ארבעים יום ועוד "ארבעים יום כראשונים" אשר הסתיימו ביום הכיפורים ושם נאמר: "סלחתי כדברך". למחרת יום הכיפורים ציווה על המשכן, והעם אספו התרומות בבקר בבקר, ביום ט"ו בתשרי חזרו ענני כבוד, הוא יום סוכות, הם הם ענני כבוד של סוכות. חשבוננו של הגר"א מדוייק להפליא. מכאן שהעגל גרם לאובדנם של ענני כבוד שמשמעותם גילוי שכונה ודיבור עם משה, והמשכן גרם להחזרתן, ואנו מקיימים מצוות סוכה זכר לקדושתם. ליבי אומר שחג הסוכות בארבעת המינים, ההלל, והשמחה, והקפת התיבה, ובמרכזה התורה, הם תיקון לאותם ריקודים ומחולות וקול ענות שנשמעו סביב העגל. בסוכות חוזרים ענני כבוד וההקפות לתורה, תיקון המעשה ההוא.

המשכן מעמד חופה לישראל. במעמד סיני נאמר: "ויוצא משה את העם לקראת האלוהים". הוציאים כמביא כלה לקראת החתן. וכשם שמעמד סיני היה מעמד חופה וקידושין חתן לכלה, כביכול הקב"ה החתן לכנסת ישראל, שנתרצתה בהסכמה נעשה ונשמע. עתה, אחר קבלת התורה, יש לבנות דירה נאה מעוטרת במיני עיטור, תכלת וארגמן, שבה יתייחד החתן עם כלתו. המשכן הוא בית חתונות שבין כנסת ישראל לקב"ה. ומה סודות יש שם בין חתן לכלה? הסודות הם סודות התורה ופרטי מצוותיה. הכתובה שביננו לבין ה' יתברך היא התורה המפרטת את אהבתנו אליו: "ואהבת את ה' אלוהיך בכל לבבך ובכל נפשך". וזו שוכנת בלב ליבו של המשכן בארון העדות, עליו הכרובים פני ילד וילדה, סמליות החי.

העולם אדם גדול, והאדם עולם קטן, כך אומרים אנשי החן. גם המשכן הוא עולם קטן בגודלו, אף כי ענק בייעודו. משמעות הדברים עמוקה: אמרנו שהמשכן כנגד מעשה בראשית, ואמנם מבטא בבניינו במקביל לכל פסוקי הבריאה בבראשית. מדרש תנחומא לפקודי: "המשכן כנגד כל העולם". אלא שכאן נוסף המימד הגדול שמדגיש הרמב"ן בהקדמתו לתורה. שהכל מעשי ניסים. כל קורות האומה וקורות האדם הקטן או העולם הגדול, כולם מעשי ניסים. כך עבודת המקדש-המשכן, קשה לשער שתהיה דרך הטבע וכולה מעשה ניסים. אש תמיד תוקד, ואין גשמים מכבין אש המערכה. מעלה עשן, מיתמר בנס, קו ישר עד לרקיע. מהותו, צורתו, ואפייתו של לחם הפנים לא תתאפשר אלא נס, נשאר בחומו ולא נפרך בצורתו משבת לשבת. מעולם לא נראה זבוב במקדש. מריח קטורת לא נצרכה כלה בירושלים להתקשט, ריח קטורת הגיע למרחק פרסאות. מעשה הכרובים ואופן עמידתם כולו נס. ארון העדות אינו מן המידה [היה מוצב בהיכל דרך נס שאינו תופס מקומו]. נר מערבי מעולם לא כבה, לשון זהורית [אדום], הופך לבן ביוה"כ. כפי שה' בטובו מחדש בכל יום מעשה בראשית וחיותו של האדם בניסים גלויים ונסתרים, כך המקדש עמד בניסים. כך גם נס מזבח הקטורת מצופה זהב דק "כעובי דינר", ובכ"ז לא כילו הגחלים שעליו את זוהרו. ימים על ימים יבערו גחליו, וכשכה"ג מחתה בגחליו, מגלה זהבו להזאת ביוה"כ, מצאו בזיו זהבו ולא

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כציונות לפרשת שבוע

נשתנה הוד זהבו. **מניסי מזבח החיצון** שקרבנות העוף, נסכי היין, חרסי כלים, אפר מערכה, הכל נבלעו למרגלות מזבח החיצון ונעלמו בתהומות, ועוד ועוד.

הרמב"ם אומר: **כשם שמצווים להאמין במציאותו יתברך, כך מחוייבים להאמין במציאות מלאכים.** משרתיו עושי דברו אשר נגלו על האבות ועל הבנים. וזאת ממעשה הכרובים במשכן. מעשה הכרובים היה כשלעצמו מעשה נס. בנייתם מקשה זהב על כפורת טפח מעוררת השתאות. איזו כמות זהב היתה ומי יכול לשאת ארון זה לפי חישוב משקלו? והרי הוא נושא את נושאו? לכן ציווה "ועשית שניים כרובים" זהב טהור מקשה. **אמר רבי יבנאי אמר שמואל, כרובים בנס היו עומדים.** כרובים אלה שנעשו מקשה מגוף זהב הכפורת היו בתנועה מתמדת לפי טיב מעשיהם של ישראל. עמידתם ומגמת פניהם השתנו בנסיבות הזמנים לפי עבודתם של ישראל. או פניהם איש אל אחיו או מעורין זה בזו או פניהם זה מנגד לזה. ועוד **כאשר היתה פרצה מוסרית בדור, היה עולה עשן מבין שניהם.**

יסוד עצום לכל מחנך: "ועשית שניים כרובים", תרגום **כרביא** תינוקות של בן רבן [רביא=חינוך] משמעות עמוקה להצבת שני ילדים על ארון הברית וכנפיהם לשמים. רוצה לומר כל התכלית היא לגדל ילדי ישראל ולבססם ולחברם מקשה אחת עם תורה. ועוד את הילדים יש לשמור בקדש הקודשים כבבת עינה של האומה. ועוד, כל שלפנים מחברו מקודש מחברו, כך מקדשים את העשייה החינוכית עמהם כמעולה וכמקודשת שבכל המלאכות.

יסוד חינוכי חשוב בחיבור מקשה אחת את הכרובים=התינוקות לתורה, הוא מידת התמימות. תורה מתנחלת בלבבות טהורים ותמימים. כאשר מעוותים את נשמתו של הילד במראות שליליים וטורפים את דעתו בעיסוקים בלתי טהורים, כי אז אין מקום פנוי להנחלת מקום לתורה בטהרתה. תורה אינה שוכנת במתוחבלים ובנפתלי לבבות עיקשים. תמימות הכרובים-הילדים היא תנאי יסודי. אין בכך סתירה לקניין העמקת הלימוד ועיון בסברא ופלפול בסוגיא. כל אלה יצלחו אם יחנו על מים זכים, וח"ו במקום עורמה באה חכמה, כי תשתיתה על מים טהורים של התמימות. לכן ימי הילדות והנערות הם החממה להצמיח את האדם בזכות המחשבה התורנית ותמימות בקיום מצוות, אין נפתל אין עיקש. מילד קטן המוצב ככרובים על אדני תורה אפשר לברוא עולם גדול. וכבר מילתי אמורה, מנחילי תורה לתינוקות הם שותפים להקב"ה במעשה בראשית.

שבת שלום לצוות המורים המחנכים